

Някои идеи за обогатяване на речника на обучаваните по френски език

Вилияна Райчева

Some ideas to enrich the students' vocabulary of French language: This report addresses the issue of students' vocabulary and suggests ways to understand the unknown words without using a bilingual dictionary based on word formation and context.

Key words: new word, suffix, prefix, vocabulary, lexical unit.

В програмите за обучение по чужд език за средно напреднали и напреднали една от основните цели е обогатяване на речника на обучаваните с думи, образувани посредством различни словообразователни елементи. Те трябва да бъдат готови да използват разнообразни лексикални единици за себеизразяване, за създаване на различни текстове с учебна и извънучебна цел. Съвършенстването на свързаната реч и понятийното мислене са пряко свързани с обогатяване на речника на обучаемите.

Дълго време в методиката е бил неясен въпроса за съдържанието на обогатяването на речника, т. е. въпроса с какви думи точно да се обогатява речникът на обучаемите и в каква последователност да върви усложняването на съдържанието. Научните изследвания са установили, че обогатяването на речника трябва да става в такава последователност, в каквато протича самия познавателен процес. Поради това осъществяването на задачите по обогатяване на речника се извършва в тясна връзка с познавателното развитие :

а/ обогатяване речника с думи, означаващи названия на обекти /съществителни имена/;

б/ обогатяване на речника с думи, означаващи действия, качества, свойства и особености на обектите от действителността / глаголи, наречия, числителни, определения и др./;

в/ обогатяване на речника с обобщаващи думи.

При обучението по чужд език има случаи, когато може да се избегне използването на двуезичен речник, а именно:

- При думи, които са сходни по форма и значение с думи от родния език.
- При думи, които са производни на вече изучени.
- При думи от т.нар. международна лексика.

Една част от думите обучаваните могат да разберат от контекста, а други- след като се запознаят с основните словообразователни афикси и вида на думите, които се образуват с тяхна помощ.

Предлаганите по-долу таблици ще помогнат на обучаваните да различат веднага познатия елемент в неизучената дума и да семантизират лексикалните единици. По такъв начин ще попълват пасивния си речник. Освен това, самостоятелната работа на обучаемите с непознатите лексикални единици, базирана на таблиците, ще им спести времето за търсене на думите в речника, а и ще допринесе за активизиране на мисловната им дейност.

Работата по обучение в начините за обогатяване на речника може да започне с обяснение на основния начин за образуване на нови думи във френския език- това е суфиксацията. Както и в българския език, една и съща основа може да послужи за образуване на голям брой производни, отнасящи се към различните части на речта. Съществителните, прилагателните и глаголите разполагат с различни по вид суфикси за образуване на производни думи, които се разпределят в основните части на речта.

Например за съществителните сме съставили шест групи, всяка от които се характеризира със свой набор от суфикси.

По – долу предлагаме примери за образуване на нови лексикални единици, последвани от справочни таблици.

Пример 1- Суфиксално образуване на съществителни

V + S
N + S - N
Adj + S

(Условни обозначения: V- глаголна основа, N- основа на съществително, Adj- основа на прилагателно, S- суфикс, Adv-основа на наречие, Pref- префикс).

Пример 2- Суфиксално образуване на прилагателни

N + S → Adj
V + S → Adj

Пример 3- Суфиксално образуване на глаголи

N + S → V
Adj + S → V

Трябва да се обясни на обучаемите, че новообразуваните глаголи са свързани смислово с понятията, обозначени с основата на съществителното или прилагателното.

Например глаголът *atterrir* означава *приземявам се*, както и българския глагол със съществителното *земя* в корена.

Пример 4- Префиксално образуване на думи

При този начин на словообразуване производните не променят групата, към която принадлежат като част на речта, т.е. от съществителни се образуват съществителни, от прилагателни- прилагателни ит.н., а префиксите служат, за да придадат на думата допълнително значение.

Пример 5- Суфиксално- префиксално словообразуване

В рамките на този модел са образувани по-голямата част от глаголите от първа и втора група с основа съществително или прилагателно. Например глаголът *atterrir* означава *приземявам се*, както и българския глагол със съществителното *земя* в корена.

Много важно е обучаваните да се запознаят с реда на действията, които трябва да извършат за разпознаване на дадена лексикална единица. Те са дадени в следващата схема:

Таблица 1

1	Определете: 1) Дали непознатата дума е проста или производна, 2) ако е производна...
2	..определете по кой от познатите начини за словообразуване е получена.
3	Разчленете производното на съставните му части, определете значението на афиксите
4	Разгледайте основата и си припомнете значението ѝ. Определете към коя част на речта принадлежи производната дума
5	Изведете общото значение на думата от познатата основа и значението на афикса. Назовете думата на родния език.

Потенциалният речников запас може да бъде различен у различните обучаеми, в зависимост от средата и начина на живот, от личните и професионални интереси. Възможност за разширяване на чуждоезиковия речников запас има и в процеса на самостоятелното четене. Предлаганата методика на обучение позволява на обучаемите да проявят потенциалния си речников запас на основата на знанията за словобобразуването и да извеждат значението на думи без използване на двузичен речник.

За два от примерите са дадени таблици, които могат да бъдат допълнени според нивото на обучаемите.

Таблица 2

Суфиксално образуване на съществителни

Група	Значение	Суфикс	Пример
1	Названия на професии	- ateur, atrice - eur, euse - iste - ier - ien, ienne - aire	le collaborateur, la collaboratrice le mesureur, la danseuse le meteorologiste le verrier le physicien le veterinaire
2	Инструмент, техническо средство, производство	- oir - iere - ateur - eur - erie	le pressoir la betonniere le transformateur le secheur la verrerie
3	Действие, резултат	- ation - aison - ment - age - ade - ure - erie	la consommation la comparaison le deplacement le chauffage la glissade la blessure la reverie
4	Качество, свойство	- ance, ence - te, ite - esse - eur - itude - erie	la resistance la beaute, l'humidite la tristesse la fraicheur la solitude la gaminerie
5	Знание, теория, наука	- isme - ique	l'urbanisme l'informatique
6	Произход, народност	- ais, e - ois, e - ien, ne - ain, e	Congolais, e Chinois, e Italien, ne Marocain, e

Суфиксално образуване на прилагателни от глаголи

Суфикс	Значение	Пример
- able - ible	Който може да се подложи на действието на глагола	remarquable comestible
- al, e	Уподобяване; Отношение към предмета	colossal, e colonial, e
- eux, se	Голямо количество или висока степен	musculeux, se monstrueux, se
- if, ve	Склонност към действие или състояние	inventif, ve maladif, ve
- aire	Отнасящ се към действие, дейност, събитие, предмет	spectaculaire elementaire

За да се научат обучаемите да определят възможно най-бързо значението на непознатите думи, могат да се използват също и различни дидактически упражнения и текстове за словообразуване.

Упражнения:

- 1) Определете начина, по който са образувани следните думи, като назовете суфикса, използван за всяка от тях.
la jeunesse, une activite, une electrification, la camaraderie, la fidelite, admirable, energique.
- 2) Определете, в зависимост от суфикса, за каква част на речта става дума, и посочете основата, от която е образувана.
glorifier, industrielle, egalite, naturelle, devenir, profondeur, abondament
- 3) Изберете от предложените думи на български еквивалент на френската дума.
- 4) *s'entraimer* - 1) обичам някого
2) обичам себе си
3) обичаме се помежду с
- inactivite* - 1) противодействие
2) бездействие
3) съдействие
- surhumain* - 1) нечовешки
2) свръхчовешки
3) безчовечен

В заключение можем да добавим, че предложената методика развива и междупредметните връзки при обучението по френски език, което прави изучаването на езика по-лесно и стимулира мисловната дейност на обучаемите, а както е казал Паскал: “ **Je pense, donc je suis.**”

За контакти:

Ст.ас. Вилияна Райчева, РУ “А. Кънчев”, Филиал- Силистра, Катедра по филологически науки, GSM:0887429967, e-mail viliana_ss@abv.bg

Докладът е рецензиран.